

Zmiany, które następują we współczesnym środowisku informacyjnym, niewątpliwie wpływają na przeobrażenia w ramach samej nauki o informacji. Dobrze się więc stało, że ukazała się książka Katarzyny Materskiej *Informacja w organizacjach społeczeństwa wiedzy*, podejmująca próbę ukazania prawdopodobnych kierunków rozwoju nauki o informacji w kontekście kształtowania się społeczeństwa wiedzy. Autorka skupiła się w niej na analizie podstaw teoretycznych i metodologicznych prowadzenia działalności informacyjnej celem podejmowania decyzji, sterowania, kontrolowania i wykonywania swoich funkcji przez organizacje. Tym samym jej publikacja wpisała się w nurt badań nad zjawiskami informacyjnymi we współczesnym społeczeństwie, koncentrując się na bardzo istotnym zagadnieniu funkcji informacji i komunikacji w kontekście społecznym.

Dotychczasowy dorobek informacji naukowej w odniesieniu do oczekiwania rozwiązywania problemów informacyjnych w organizacjach jest bez wątpienia niewystarczający. Dlatego przedstawienie kompleksowego podejścia do tego zagadnienia wydaje się szczególnie cenne i potrzebne. W tym miejscu należy jednak podkreślić bardzo dużą skalę trudności w realizacji tak postawionego zadania, powodowaną interdyscyplinarnością poruszanej problematyki oraz dużą dynamiką zmian, jakie zachodzą we

Katarzyna Materska: *Informacja w organizacjach społeczeństwa wiedzy*, Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 2007, 406 s. (Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 94), ISBN 978-83-89316-85-1

współczesnych, nowoczesnych organizacjach. Co za tym idzie, również pola badawcze i dorobek naukowy wszystkich dyscyplin, których zainteresowania ogniskują się wokół roli informacji w organizacji (ekonomika informacji, ekologia informacji, nauka o organizacji i zarządzaniu, socjologia, informatyka gospodarcza), ulegają ogromnemu rozwojowi i zmianom.

Recenzowana publikacja obejmuje pięć bardzo rozbudowanych wewnętrznie rozdziałów, uzupełnionych niezwykle obszerną bibliografią (606 pozycji) oraz indeksem osobowym. W zasadniczej części pracy Katarzyna Materska nakreśliła prawdopodobne kierunki rozwoju nauki o informacji w kontekście kształtowania się społeczeństwa wiedzy, przedstawiając w konkluzji infocentryczny model społeczeństwa wiedzy.

Głównym celem pierwszego rozdziału jest ukazanie relacji pojęć: *dane – informacja – wiedza*, co w organizacjach jest sprawą kluczową w przechodzeniu od operowania informa-

cją do zarządzania informacją i zarządzania wiedzą. Autorka przeprowadziła tu bardzo erudycyjną dyskusję nad sposobami rozumienia wymienionych terminów nie tylko w nauce o informacji, lecz także w dziedzinach, w których zasoby informacji i wiedzy oraz zarządzanie nimi mają bardzo istotne znaczenie, tj. w naukach ekonomicznych i naukach o zarządzaniu. Poszerzyła tym samym pole badawcze informacji naukowej, pokazując różne aspekty funkcjonowania informacji i różne wymiary wiedzy. Po przedstawieniu spektrum poglądów dotyczących relacji omawianych pojęć doszła do niewątpliwie uzasadnionego wniosku, że w rzeczywistości nie istnieje możliwość ścisłego rozróżnienia analizowanych znaczeń, ponieważ granice przechodzenia z jednego do drugiego są rozmyte, a to z kolei prowadzi także do niejednoznaczności takich terminów, jak *zarządzanie informacją* i *zarządzanie wiedzą*.

W drugim rozdziale autorka skupiła się na zagadnieniu informacji i wiedzy w aspekcie potrzeb informacyjnych organizacji. Przedstawiła tę problematykę bardzo obszernie, analizując zarówno funkcje informacji, potrzeby informacyjne, jak i zasoby informacji i wiedzy w organizacjach oraz role pracowników wiedzy. W tej części pracy szczególnie interesującym zabiegiem było włączenie do jego treści rozważań na temat informacyjnego paradygmatu organizacji. Rozszerzenie zakresu omawianej problematyki o koncepcję organizacji uczącej się pozwoliło na wskazanie dodatkowych

aspektów potrzeb informacyjnych takiej instytucji, jak również wprowadzenie w szerszą sferę kultury organizacyjnej, szczególnie kultury informacyjnej.

Kolejny rozdział jest poświęcony obszernemu omówieniu funkcjonowania i przepływu informacji w przestrzeni społeczno-gospodarczej. Badaczka skoncentrowała się tu na ukazaniu informacji w kategoriach ekonomicznych – jako produktu, towaru i dobra konsumpcyjnego. Zaprezentowała różne, także niekorzystne zjawiska charakterystyczne dla przepływu informacji w omawianym środowisku (np. eksplozja informacji, walka informacyjna, chaos oraz zniekształcenia informacji). W tym kontekście bardzo interesujące wydają się rozważania autorki oparte na teorii A. Targowskiego i T. Rienzo dotyczące ekologii informacji i ukazujące centralną rolę informacji w historii ludzkości. Katarzyna Materska podkreśliła w nich znaczenie relacji pomiędzy użytkownikami informacji a zasobem (rezerwuarem) informacji i uwydatniła jej wagę w kształtowaniu cywilizacji. Na koniec rozdziału autorka zwróciła uwagę na różne aspekty terminu *gospodarka oparta na wiedzy* (GOW), dając przegląd istniejących koncepcji, stosowanej terminologii i ważniejszych międzynarodowych inicjatyw z tego zakresu.

Rozdział czwarty stanowi charakterystykę zarządzania informacją i wiedzą jako nowej dziedziny aktywności zawodowej specjalistów do spraw informacji i wiedzy. Przedstawiono w nim różne teorie z tego zakre-

su, dość mocno skupiając się na podejściu zasobowym, co jest konsekwencją przyjętego w pracy punktu widzenia. Materska powróciła tu także do poruszanych już we wcześniejszych swoich publikacjach problemów wartości informacji i jej oceny.

Ostatni, piąty rozdział książki w dużej mierze jest poświęcony edukacji pojmowanej jako podstawa zdobywania wiedzy. W świetle zarysowanych w poprzednich częściach pracy zagadnień roli, funkcjonowania informacji i wiedzy oraz problemów informacyjnych autorka nakreśliła w nim obraz wpływu tych czynników na społeczeństwo. Pokazała, że informacja jest także źródłem społecznych różnic i kontrastów. Współczesną próbą rozwiązania tego problemu jest, jak zauważyła, stale rozwijany nowy paradygmat edukacji, łączący priorytet kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem nowych technologii, a co za tym idzie – konieczność organizowania programowego, systematycznego kształcenia umiejętności informacyjnych członków społeczeństwa wiedzy. W tym miejscu Katarzyna Materska wyraźnie wyeksponowała rolę profesjonalizmu i kompetencji pracowników informacji, przedstawiając rozwój ról, obszarów działania i kompetencji tego typu specjalistów.

Zakończenie ostatniego rozdziału jest jednocześnie generalną konkluzją książki. Stanowi ją utworzony i bardzo dokładnie udokumentowany infocentryczny model społeczeństwa wiedzy, w którym zostaje nakreślone pole badawcze współczesnej nauki o informa-

cji. Model składa się z czterech powiązanych kategorii: użytkownicy, zasoby, technologia i infrastruktura informacyjna oraz konteksty (teorie i koncepcje). Każda z tych kategorii jest zaopatrzona w listę najważniejszych zmiennych, przyjętych do oznaczania charakterystyki każdej z nich. Autorka podjęła tu także próbę przedstawienia wybranych wskaźników oceny rozwoju społeczeństwa w kierunku społeczeństwa wiedzy, które niewątpliwie wymagają jeszcze dalszego rozwijania i uszczegółowienia.

Podsumowując, należy stwierdzić, że za sprawą publikacji Katarzyny Materskiej czytelnik otrzymuje opracowanie niezwykle erudycyjne, systematyzujące oraz znacznie rozszerzające spojrzenie na obszar badań nauki o informacji. Jest to książka bardzo potrzebna, bo prowadząca dyskurs w sprawach podstawowych dla rozwoju omawianej dyscypliny, a dzięki spojrzeniu na jej problematykę z punktu widzenia zbiorowego odbiorcy informacji (organizacji), wnosząca do tego dyskursu wiele nowego. Autorka przywiązywała w niej bardzo dużą wagę do szczegółowego omówienia wszystkich przedstawianych pojęć, zjawisk, czynników, koncepcji i kontekstów. Analizowała różne ich definicje, wielorakie podejścia i interpretacje, a mniej przygotowanemu odbiorcy zaprezentowała szeroki przegląd różnych poglądów i ich rozwoju. Ukazała nieostrość wielu terminów i ich wzajemnych relacji, zmienność zjawisk i koncepcji. Oparła się przy tym na bardzo dobrze dobranej i niezwy-

kle bogato w pracy reprezentowanej literaturze przedmiotu. Takie szczegółowe ujęcie zagadnień cząstkowych daje obraz złożoności przedmiotu badań dyscypliny, a książkę Katarzyny Materskiej pozwala uznać za pozycję wyjątkową w ofercie publikacji z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Informacja w organizacjach społeczeństwa wiedzy to bardzo cenna synteza zagadnień dotyczących współczesnych problemów informacyjnych, wzbogacona o nowe, istotne aspekty pola badawczego współczesnej nauki o informacji w odniesieniu do jednego z najważniejszych zjawisk – kształtowania się społeczeństwa wie-

dzy. Książka otwiera także nowe pola badawcze, pokazując rolę informacji w organizacjach i instytucjach. Dzięki jej wydaniu, do niedużego, polskiego dorobku publikacyjnego z zakresu teorii i metodologii nauki o informacji trafia bardzo wartościowe i nowatorskie opracowanie, cenne zarówno dla specjalistów – teoretyków i praktyków związanych z zarządzaniem informacją, jak i dla studentów, które dodatkowo dzięki walorom językowym czyta się z przyjemnością.

Ewa Głowacka

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Biblioteki pedagogiczne wobec wyzwań współczesnej oświaty to pokłosie ogólnopolskiej konferencji naukowej, zorganizowanej w Kaliszu w dniach 11–12 maja 2006 r. przez Książnicę Pedagogiczną im. Alfonsa Parczewskiego, wspólnie z Kaliskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk oraz Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, a poświęconej różnym aspektom funkcjonowania bibliotek pedagogicznych.

Publikacja zawiera dwadzieścia referatów¹, a tematyka prezentowana na jej łamach jest niezwykle różnorod-

¹ Do materiałów konferencyjnych został dołączony artykuł omawiający wystawę towarzyszącą konferencji pt. *Dorobek edytorski bibliotek pedagogicznych 2000–2006*.

Biblioteki pedagogiczne wobec wyzwań współczesnej oświaty: materiały konferencji naukowej, Kalisz 11–12 maja 2006, pod red. Danuty Wańki, Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 2008, 166 s., ISBN 978-83-85638-80-6

na. Część autorów podejmuje rozważania dotyczące zadań, perspektyw i kierunków rozwoju bibliotek pedagogicznych w XXI wieku, część – na wybranych przykładach – prezentuje formy, metody pracy i struktury tych instytucji. Są i tacy, którzy poruszają temat dotyczący łączenia bibliotek pedagogicznych – organizacji o specjalistycz-